

20 februari 1970

Goeden avond, vrienden.

Vanavond moeten wij ons aan een meer geestelijk onderwerp gaan wijden. Maar alvorens dit te doen wijs ik u er nog op dat wij, sprekers van deze groep, niet alwetend of onfeilbaar zijn. Mijn onderwerp gaf ik de titel:

HET KWAAD IN DE WERELD

Wanneer wij spreken over kwaad, spreken wij over datgene wat voor ons of vanuit ons standpunt niet goed is. Dit is een relatieve beoordeling en wanneer wij de wereld dan ook nauwkeuriger bezien, ontdekken wij al snel dat het kwaad van de een het goede van de ander is. De moeilijkheid om het kwade op absolute wijze te omschrijven wordt hierdoor steeds groter. Wanneer wij ons met geestelijke of zelfs religieuze zaken bezighouden, ontmoet men wel een absoluut gesteld kwaad, maar je krijgt toch het gevoel van "waar moet ik nu eigenlijk met een dergelijke bepaling van kwaad naar toe?" Je kunt beter zeggen: kwaad is iets wat voor ons strijdt met ons wezen. Het heeft niets te maken met de wereld, of de gang van de natuur. Het heeft alleen maar met onszelf te maken. In jezelf bouw je een bepaalde maatstaf op, waarmee je de wereld meet. Zodra je volgens deze maatstaf tekortschiet, kun je in de wereld nog wel slagen, maar zul je ten aanzien van jezelf altijd tekort blijven schieten.

Er zijn ten aanzien van de wereld en het kwaad daarin heel wat stellingen verkondigd, zoals u wel zult weten. Eén daarvan trekt mij echter bijzonder aan. Vrij vertaald luidt zij ongeveer als volgt: Er is een materieel leven dat gebaseerd is op een reeks van materiële wetten, waaronder de wet van het zelfbehoud de meest belangrijke schijnt te zijn. In deze wet van zelfbehoud liggen andere waarden opgesloten als bijvoorbeeld groepsagressiviteit, groepsverdediging en een zoeken naar suprematie. Deze en dergelijke materiële wetten zullen altijd blijven regeren, waar er materie is. Je kunt als mens wel tijdelijk de inwerking van een dergelijke wet overwinnen, maar je kunt dit niet eens en voorgoed doen. Kijken wij naar grote voorbeelden als bijvoorbeeld Jezus, dan zien wij dat ook Hij bidt "Heer, laat deze beker aan mij voorbijgaan". Wanneer een bekend wijsgeer de gifbeker drinkt, zo doet hij dit met enige gelatenheid: het moet nu eenmaal zo zijn. Maar het bereiken van die gelatenheid kost ook hem veel moeite.

De natuur is nu eenmaal stoffelijk op een bepaalde manier ingericht. Daaraan kunnen wij, zelfs niet bij onszelf en voor onszelf, niets blijvend aan veranderen. Je kunt wel beweren dat mensen niet egoïstisch moeten zijn, maar een zekere mate van egoïsme vloeit nu eenmaal voort uit de wet van zelfbehoud - ook al worden de persoonlijke belangen wel eens zwaar overschat en de belangrikheid van op zich onbelangrijke dingen voor het eigen Ik vaak overdreven. Je kunt zoiets kwaad noemen. Maar daarmee neem je het nog niet weg. Je kunt het bij jezelf en anderen bestrijden, zoveel je maar wilt, zonder het geheel teniet kunnen doen. Zo is er in elke mens een zekere mate van lafheid en van moed. Je kunt nu wel beweren dat bijvoorbeeld alle lafheid verwerpelijk is, maar daarmee verander je niets. Natuurlijk zal de man die zich moedig acht, alle lafheid verwerpen, terwijl degene die eigen lafheid beseft, deze verstandige voorzichtigheid zal noemen. Maar of je dergelijke eigenschappen nu bejubelt of verwerpt, zij zullen blijven bestaan en ook in jezelf kun je niet alle lafheid onderdrukken, of ondanks jezelf ben je soms moedig. Dergelijke dingen zijn er nu eenmaal.

Iemand die wil spreken over het kwaad in de wereld, kan dit dan ook volgens mij onmogelijk doen vanuit een materieel standpunt, tenzij hij dit als subjectief beschouwt. Wanneer u gaat vertellen wat er volgens u zoal aan kwaad en verwerpelijks is in de wereld, doet u dit vanuit uw eigen standpunt, vanuit uw eigen groep. Vaak meent men bepaalde dingen zonder meer

algemeen te kunnen stellen en beseft men niet eens dat men hiermede niets zegt over de eenling van een bepaalde groep, zijn gedrag, waarde en mogelijkheden, zodra hij los van zijn groep wordt beschouwd. Zodra je een mens van de massa losmaakt, blijkt dat hij zich redelijk kan gedragen en een mate van overleg toont, terwijl hij daarnaast wordt gedreven en bepaald door iets wat wij geweten noemen. Dat geweten spreekt overigens kennelijk vooral wanneer je alleen bent. Zodra er anderen bij zijn, spreken die anderen schijnbaar harder. Dit geweten, deze resultaten van gevoel, dressuur, omstandigheden enzovoort is vaak de maatstaf waarmee de eenling zijn wereld meet. Gaat men dit na, dan blijkt steeds weer dat er voor de eenling concepten van kwaad bestaan die niets meer te maken hebben met stoffelijke feiten of condities.

Het kwaad dat de mens vooral erkent, ligt buiten de materie. Het kan een projectie van materiële omstandigheden zijn. Dat wel. Maar het heeft weinig of niets meer te maken met de materiële omstandigheden en hun feitelijke samenhangen. Ofschoon aan feiten op aarde verbonden, is het besef van kwaad in werkelijkheid evenzeer geïsoleerd als een beschrijving van een werkelijke plant in een sprookje: al komt de plant werkelijk zo voor, toch zal zij in dit verband behoren tot sprookjesland en buiten de werkelijkheid komen te staan. Het kwaad dat men als mens in de wereld erkent, is dus vreemd genoeg niet op die wereld en haar feiten, maar op de voorstelling die men van zichzelf heeft, gegrondvest in die wereld. Wanneer er iemand is die in de naam van een ideaal en desnoods met het kruis voorop en een gebed op de lippen andere mensen uit gaat roeien, zo kunnen wij natuurlijk wel zeggen dat dit verkeerd is. Maar voor die mens is hetgeen hij doet niet kwaad en als zodanig niet te begrijpen, omdat hij nu eenmaal meent goed te handelen. Vraag je zo iemand wat het kwaad in de wereld is, dan zal hij waarschijnlijk antwoorden: mijn vijand. En dit meent hij dan werkelijk oprecht. Hij ziet dus zichzelf en eigen daden niet in een op feiten alleen gebaseerde verhouding. Daarom moeten wij het kwaad in de eerste plaats zoeken achter de materie zelf, ja, ook achter de stoffelijke waarden van de mens.

Ik kom op grond van het voorgaande tot een reeks wat vreemde conclusies. Het zijn en blijven echter mijn conclusies en zijn niet meer dan dat. Beschouw wat ik nu ga zeggen, dus niet als evangelie.

Ik ontdek dat een groot deel van hetgeen de mensen vrezen - en daarom meestal kwaad noemen - vooral in de menselijke gedachten wordt opgebouwd en daarom allereerst tot uiting komt in de astrale wereld. In de astrale wereld vinden wij een groot aantal schrikvormen - ook wel kunstmatige schillen genaamd - en zien hoe juist door hun angsten en vooroordelen mensen hiermede vast verbonden schijnen te zijn. Deze invloeden werken op de mensen in, omdat zij deze invloeden vrezen of begeren en hierdoor in een steeds sterker contact ermee komen. De werking van die invloeden is natuurlijk ook materieel kenbaar, maar toch in de eerste plaats van psychische aard.

Dan zie ik verder dat er een verschil bestaat in gerichtheid in het AI. U kunt zich misschien voorstellen dat het licht dat voor de mens heerlijk is, het felle, heldere zonlicht, voor een nachtjager een verblindend en zo onaantvaardbaar licht kan worden. Op soortgelijke wijze zien wij in de sferen vaak gebieden die wij duister noemen. Die sfeer is voor ons inderdaad duister, daar zij een ander Licht of een andere waardering van Licht kent dan wij. Gaan wij echter na wat er in werkelijkheid in die sferen bestaat, zo blijkt vaak dat sferen die op het eerste gezicht werkelijk duister en chaotisch schijnen te zijn, door een aanpassing, voor ons opeens kenbaar en leefbaar kunnen worden en dan in waarde ook voor ons bijna gelijk komen met onze Lichtsferen. Bijna, omdat wij ons geheel daarin niet kunnen verzinken en daardoor de waarderingen van een dergelijke sfeer ondanks alle goede wil ook niet geheel kunnen aanvaarden. Het resultaat is, volgens mij dat er mensen kunnen bestaan die met geheel verschillende sferen verwant kunnen zijn, terwijl die waarde van die sferen vanuit ons standpunt diametraal tegengesteld zijn.

Wanneer ik hier de term sfeer gebruik, doel ik op een wereldbeeld in de geest, waarin gelijkgestemde geesten gezamenlijk leven. Bent u als mens verbonden met een sfeer, zo zult u

de wereld zien en beschouwen mede op grond van de waarden die in dit contact tot uiting komen. De benadering van het leven zal dan geheel tegengesteld kunnen zijn, terwijl de waarden in het stoffelijke leven toch gelijkwaardig of gelijksoortig kunnen zijn.

Stel als voorbeeld: Er is een God en een duivel die de antithese van die God is. Indien die God dan van zijn mensen offers vergt, kan het niet anders, of de antithese zal van zijn volgelingen precies hetzelfde vergen, maar met een tegengerichte doelstelling. Beschouwd als de uitersten van het bestaan, zijn de duivel en God immers van dezelfde grootorde, zij zijn vergelijkbaar. Stel ik echter het kwade niet als de actieve tegenpool van het Licht, maar beschouw ik het eerder als iets, waarin ik mij niet harmonisch kan bewegen, dan blijft er niets meer over dat ik kan en mag veroordelen. Zou eenieder dit beseffen, zo zou het misschien een krankzinnige wereld worden bij u. Want de mens heeft nu eenmaal wetten en houvast nodig. Maar dat neemt niet weg dat wij mogen zeggen dat het kwaad in de wereld grotendeels voortkomt uit verschillen in gerichtheid, waardering en mening tussen individuen.

Indien men wil weten hoe dergelijke belangrijke verschillen in gerichtheid - en waan meestal - op aarde kenbaar kunnen worden, zo is mijn overtuiging dat dit het sterkst tot uiting zal komen in de rationalisaties die de mens gebruikt om zijn daden aan te kunnen passen aan de gemeenschap en toch gelijktijdig aan eigen normen kunnen blijven beantwoorden. Er zijn mensen - nog niet zo lang geleden - die in volle ernst als volgt redeneerden: Alle mensen stammen af van Adam en Eva. Dezen waren blank, kaukasisch ras. Alle andere rassen zijn dus vervormingen, vervalverschijnselen van het oorspronkelijke ras. Wanneer wij dus met een kleurling te maken hebben, zo blijkt alleen reeds uit het feit dat hij anders van kleur en bouw is dan wij dat hij niet meer lijnrecht en vormgetrouw uit het ware, paradijselijke ras kan stammen. Zijn ras is dus gedegeneerd, afgedwaald en hierdoor wordt duidelijk dat hij onze mindere is. Daarom moeten wij, blanken, wel de meesters zijn en blijven van de zwartjes.

En kleurlingen draaien tegenwoordig de zaak om en redeneren: wanneer je ziet wat de blanken ons hebben aangedaan en wat zij met de wereld doen, blijkt wel dat het blanke ras niet deugt. Dus moeten wij de blanke, wie hij dan ook moge zijn, niet meer als gelijke aanvaarden, en niet van hem verwachten dat hij in staat is op de juiste wijze enige, zelfs maar morele, verantwoordelijkheid in de wereld te dragen. Wat misschien wel aardig is om zo te horen en zelfs soms overtuigend kan klinken, maar ergens toch niet klopt. Want de grote denkers van deze wereld kwamen voort uit alle rassen en standen. De werkelijk Lichtende figuren die het goede op deze wereld tot uiting brachten, zijn van alle rassen en standen geweest. Er is geen lijn te trekken aan de hand van uiterlijkheden. Maar wij hebben als mens vaak een lijn nodig aan de hand van uiterlijkheden. Men heeft niet genoeg aan een algemene noemer, waarbij elke mens wordt geacht van gelijke waarde te zijn, tot hij bewijst dat hij niet aan de algemene norm beantwoordt.

De mens zoekt niet naar overeenkomsten, maar naar iets waardoor hij in staat is onderscheid te maken. Wanneer hij kan zeggen: de zwarten, communisten, baardigen, langharigen, de draagsters van minirokken, of dolle Mina's, passen niet of deugen niet, dan heeft hij eindelijk een naam en een tastbare vorm gevonden voor hetgeen in en voor hem het kwaad is. Alles wat de mens in zichzelf aan onrust en zogenaamd kwaad draagt, projecteert hij dan in de anderen. Indien een dergelijke projectie in uw eigen wereld plaats kan vinden, zo zal het u duidelijk zijn dat een dergelijke vorm van denken ook in de astrale wereld werkzaam zal zijn. Zelfs zal een dergelijke projectie van eigen onrust en schuldgevoelens mede bepalen, met welke sfeer je harmonisch kunt zijn, zodat althans tijdelijk door de voorstelling die men zich maakt van het kwaad, de gerichtheid die men in het Al heeft zal worden bepaald. Mijn voor velen van u waarschijnlijk minder aanvaardbare conclusie moet dan zijn dat er op aarde geen sprake kan zijn van werkelijk en voor eenieder gelijkelijk geldende waarde "kwaad", maar dat alles wat daaronder wordt verstaan, in feite voortkomt uit een verschil van inzicht en beleving.

Maar dan moet ik nog verder gaan en stellen dat er dus ook geen duivels en demonen bestaan in de zin van absoluut slechte wezens, maar dat er alleen wezens kunnen bestaan die in hun eigen bestrevingen, beoordelingen, harmonieën en inzichten zozeer van de doorsnee mens schijnen te verschillen dat een contact tussen mensen en dergelijke wezens alleen door deze verschillen, schadelijk zal kunnen zijn voor de beide partijen in het contact. Wij zouden ons dus voor moeten kunnen stellen dat een arme duivel te biecht gaat bij een hoofdduivel: Ik heb mij door een mens laten verleiden, ik heb gezondigd door ... bijvoorbeeld ... medelijden. Dit klinkt natuurlijk vreemd, wanneer men gewend is medelijden als een deugd te bezien. Maar wanneer de duivel in zijn wereld dient uit te gaan van oorzaak en gevolg als de enige belangrijke waarde dan kan hij zich niet veroorloven medelijden te hebben, zeker niet met een mens.

Oorzaak en gevolg zijn een wet, waartegen men niet in kan gaan. Medelijden heeft dan geen zin, is verspilling van krachten die voor andere, betere doeleinden gebruikt zou kunnen worden. Tegen deze wet kan men immers niet ingaan. Zelfs hulp aan anderen zou een ingrijpen in de wet betekenen. Dus is medelijden, indien men van dit standpunt uit zou willen gaan, kwaad.

Onlogisch? Maar mensen zijn immers vaak nog onlogischer? De man die zonder oorlog grootmajoor zou zijn gebleven en nu, doordat er oorlog is, eindelijk generaal wordt, zal voor zich niet toe willen geven dat oorlog dus voor hem het goede betekent. Maar hij redeneert dan toch wel: onze strijd is goed, want wij vechten voor het goede doel en bovendien word ik hierdoor bevorderd en krijg lintjes. Oorlog is dus ergens deel van het goede ook. Alleen de burger die dankzij de generaal een bom op het hoofd krijgt, zal daarover misschien nog wel anders denken.

Indien wij eerlijk genoeg zijn om toe te geven dat dergelijke veranderingen van waardering aan de hand van eigen beleven en voordeel een rol spelen bij het waarderen van het goede en het kwade, zitten wij met de begrippen als het werkelijk kwade lelijk in de maag, tenzij wij uit durven gaan van het standpunt dat elke bepaling van kwaad slechts tot stand kan komen aan de hand van de gevoelens van een meerderheid in de omgeving, waarin men leeft, zonder dat daarom de leden van de groep zich innerlijk aan de gestelde waarden geheel gebonden plegen te achten. Kwaad en goed worden dan waarden die op zeer democratische wijze door een meerderheid worden bepaald en dus variabel en zeker niet absoluut mogen worden beschouwd. Ik vrees echter dat de meeste mensen op een dergelijke realistische benadering van begrippen als kwaad en goed, iets tegen zullen hebben. Overigens kan ik hierbij opmerken dat de werkelijke democratie wel de droom is van een groot deel van de mensheid, maar dat deze droom nooit verwezenlijkt zal kunnen worden, omdat de mensen altijd weer meer willen zijn, betekenen en zeggen, dan anderen, terwijl het begrip democratie juist een aanvaarding van gelijkwaardigheid - althans in maatschappelijk opzicht - veronderstelt.

Bij goed en kwaad wordt het nog moeilijker de feiten onder ogen te zien. Indien men toe moet geven dat het oordeel en gevoel van anderen van het ene ogenblik op het andere een omwenteling in de waarderingen goed en kwaad tot stand kan brengen en dat dit terecht is, dan moet men immers ook aanvaarden dat het oordeel van anderen de waarderingen die men voor zich en eigen idealen heeft, van het ene ogenblik op het andere overhoop kunnen worden gegooid. Dit nu is de meeste mensen niet mogelijk. Men zal nog liever een kruistocht beginnen om zo eigen gevoel van goed en kwaad anderen op te leggen, dan toegeven dat men in deze niet juist heeft geoordeeld.

Na deze toch wel wat lange aanloop wil ik stellen: Wij kunnen ons onze wereld slechts voorstellen in tegenstellingen, zonder dat dit ook werkelijk het geval hoeft te zijn in de werkelijkheid van die wereld. Onze voorstellingen bepalen aanvaarding en verwerping. Maar aangezien alle delen van het Al die voor ons kenbaar kunnen zijn, bij het geheel behoren en in de totale harmonie een plaats moeten hebben, zal er in het totaal geen goed of kwaad kunnen zijn. Wel is er een bestaan, waarin alle waarden worden uitgedrukt. Alles wat wij als onderscheid in waardering aan het geheel toevoegen, ook dus waarderingen als goed en kwaad, is in kosmische zin onjuist.

Wanneer wij een God of scheppende Kracht aannemen die het geheel heeft gemaakt en in stand houdt, zo vloeit het geheel van het "zijn" uit die God voort.

Daar wij aannemen dat die God gelijktijdig goed en kwaad is, dus een soort janusfiguur met twee aangezichten, moeten wij aannemen dat elke beoordeling die het ik ten aanzien van de schepping tot stand brengt, slechts van persoonlijke aard kan zijn en niet voor de werkelijkheid of het geheel zal kunnen gelden. Dan is het voor ons niet meer belangrijk wat volgens anderen goed of kwaad is. Wij zouden zelfs het bestaan van het kwade in de wereld geheel moeten leren ontkennen en voor het beeld van goed en kwaad in ons een beeld van de Godheid moeten stellen, waarmede wij een band zoeken om zo op persoonlijke wijze een begrip van en een harmonie met het geheel van het zijnde te kunnen gewinnen.

En nu ik dit alles gesteld heb, verzoek ik u eens aan het heelal te denken op de volgende wijze: God is een gelijktijdigheid wat betekent dat er voor God geen gisteren en morgen kan bestaan. God is alleen nu, God is vandaag. De totaliteit van die God omvat al hetgeen wij kennen plus al hetgeen voor ons voorstelbaar is plus waarschijnlijk vele waarden die wij nog niet kunnen onderkennen en die dus op het ogenblik voor ons nog niét voorstelbaar zijn. Dan is de totaliteit van ons persoonlijk leven - en waarschijnlijk meer dan wij beseffen hierin - deel van de totaliteit en altijd en volledig hierin bevat. Alles wat wij voor onszelf uit onze gehele werkelijkheid waar kunnen maken, is dan ook in overeenstemming met het goddelijke. Slechts indien het verwezenlijken van een mogelijkheid, die dus in het goddelijke ligt en deel is daarvan, voor ons de weg naar een groter begrip van bestaan en een vollediger deel hebben aan het geheel afsluit, is dit, en dan alleen voor ons persoonlijk, kwaad. Dan is er geen kwaad in de wereld en kan het niet worden gezien als het werk van een duivel of anderen, maar moeten wij het steeds weer beseffen als een disharmonie met onszelf.

Zo u het hiermede enigszins eens zoudt kunnen zijn, blijken hieraan nog andere vragen verbonden te zijn. Wanneer men zoals de meeste christenen, gaarne spreekt van een verlossing, rijst immers in dit verband de vraag of er wel van een verlossing gesproken zal kunnen worden, indien het voorgaande waar is. Zeker moeten wij denkbeelden als erfzonde dan ontkennen. Dan kan de verlossing immers nooit gelegen zijn in het vrijmaken van de mens van een objectieve schuld. Wel kan van verlossing nog gesproken worden, indien men daaronder wil verstaan dat de mens een weg of mogelijkheid wordt geboden om zich vrij te maken van een subjectief schuldbesef. Dit zou mij natuurlijk met bijna alle godsdiensten in de wereld in strijd brengen. Maar toch waag ik het u deze denkbeelden voor te leggen. Want deze overwegingen zouden betekenen dat rond drie vierden van alle verlossingsleren op aarde - en er zijn er nogal wat geweest - en drie vierden van de inwijdingsleren in de wereld en ook hiervan zijn er vele bekend - moeten berusten op bedrog of zelfbedrog. Gezien het gestelde moet men immers zeggen: er bestaat geen mogelijkheid tot verlost worden door anderen in geestelijk opzicht, er bestaat slechts een mogelijke weg tot zelfverlossing. Zoals er geen inwijding door anderen mogelijk is, maar men ten hoogste door eigen besef, werken en streven een zeer persoonlijke inwijding zal kunnen bereiken.

Aangezien bij dit alles het Ik, de houding en beleving van het Ik bepalend zijn en niet het bestaan van een school per sé, of het bestaan van de verlosser in werkelijkheid en per sé van belang is, kunnen wij nooit beweren dat deze of gene het kwaad, de schulden der wereld en dergelijke wegneemt. Wij kunnen slechts verklaren dat degene die een weg tot hoger bewustzijn heeft gevonden, hierdoor van beperkingen bevrijd wordt. Geen verlossingsgedachte op kosmische basis, of voor een gehele wereld dus. Niet ook een overwinning van het kwaad of een verdrijven van demonen dus, maar eenvoudig: de mens een weg geven waardoor hij zelf zijn bevrijding kan vinden.

Voor de christenen en andere gelovigen is een dergelijke stelling natuurlijk niet prettig: het is nu eenmaal veel aangenamer, wanneer je kunt blijven geloven dat een ander het werk voor je opknapt. Laat je dopen, doe wat je wordt gezegd en je hebt verder geen centje last of

verantwoordelijkheid: zodra je doodgaat, staat er voor jou al een lift naar de hemel klaar. Dit is immers heel iets anders dan een werkelijkheid, waarin je, volgens eigen besef misschien wel onoverzienbaar lang, voort zult moeten ploeteren om hoog genoeg te komen en te leren alles zover te overzien dat je beseft wat en waar je bent. Het klinkt immers eenvoudiger, wanneer je stelt dat alles in één enkel leven is af te doen.

Het kwaad in de wereld confronteert ons ook met opvattingen over karma. Nu is hierover bij ons reeds veel gezegd, zodat ik mij tot de essentie kan bepalen. Karma is voor de mens eigenlijk voornamelijk een begrip dat op schuldbesef is gebaseerd. Als je in een vorig leven verkeerd hebt gedaan, zul je daarvoor in dit leven boeten. Wanneer het je nu dus slecht gaat, is dit de aflossing van een schuld, daar je in een vroeger bestaan kwaad hebt gedaan. Dat is materieel misschien nog aanvaardbaar, indien men dit alles beschouwt als het werken van de regel van oorzaak en gevolg. Maar aangezien er tussen de verschillende levens steeds een geestelijke fase van bestaan is gelegen, lijkt mij een dergelijke visie toch minder aanvaardbaar. Je zou volgens mij ten hoogste kunnen stellen: het besef dat ik tijdens vorige levens heb opgedaan, bepaalt mede mijn begrippen omtrent goed en kwaad en zo de waarden die ik beleef in een incarnatie.

Wij hebben dus het begrip kwaad gesubjectieerd. Ik meen dat dit de enige juiste methode is, om inzicht te krijgen in vragen omtrent het kwaad van de wereld. Er zullen echter mensen zijn die beweren dat kwaad een objectieve waarde moet zijn, omdat immers God ons zijn Wil heeft geopenbaard. Zij zien daarbij over het hoofd dat God ofwel een ver verleden eens gebruikt zou hebben, om op aarde kenbaar te maken wat Zijn Wil is, dan wel deze wil doet verkondigen door mensen die wel zeggen Gods' wil uit te dragen, maar bij nadere beschouwing niet werkelijk in staat zijn voor de juistheid van deze beweringen ook maar enig bewijs te leveren. Met andere woorden: Indien het juist is dat er objectieve waarden van goed en kwaad kunnen bestaan die niet van de gemeenschap zelf uitgaan, zo schijnt God die te hebben gegeven aan een aantal goedwillende mensen die echter niet kunnen bewijzen dat zij de juistheid van hun beoordeling en de volgens hun zeggen ontvangen opdrachten werkelijk aan God ontlenen. Mij dunkt dat de aanvaarding van hun beweringen als waarheid dan eveneens een subjectieve zaak is. Zelfs indien de subjectivering van alle niet onmiddellijk en nu bewijsbare zaken voeren kan tot stellingen als: er is geen werkelijk kwaad, er bestaat geen werkelijk kosmisch als kwaad te waarderen (beoordelen) iets. Oorlog, lijden en pijn op aarde bestaan. Maar zij zijn geen absoluut kwaad, doch worden door ons gezien als kwaad, omdat wij er kwaad van maken.

Er is in de maatschappij natuurlijk veel onrecht en kwaad. Maar niet omdat de dingen op zich kwaad zijn, maar omdat zij misbruikt worden, omdat de beoordeling van de groep, met of zonder werkelijke redenen, de dingen tot goed of kwaad zal maken. Het kapitalisme is even goed als het communisme bij wijze van spreken en je kunt evengoed katholiek als islamiet of lid van de kerk der heiligen van de laatste dagen zijn. Het maakt geen verschil uit dan voor jezelf, je eigen denken. Er is ook geen sprake van uitverkiezing of zoiets. Alles valt voor de mens terug op de vraag: wat ben ik. Op het ogenblik dat een ego de subjectiviteit van eigen oordeel gaat beseffen en daardoor niet meer komt tot een wereldbeoordeling of zelfs veroordeling, zal het zich ook los weten te maken van de behoefte aan groepsgebondenheid en verheffing van het Ik binnen de groep. Dan komt er misschien een ogenblik dat men kan zeggen: nu besef ik, waar alle kwaad in de wereld werkelijk is gelegen. In de mens die aan alles een bijzondere betekenis en bedoeling toe schijnt te willen kennen, vooral waar dit het Ik schijnt te verheffen en het anderen lastig kan maken of hen in de ogen van de mens minderwaardig kan maken.

U zou waarschijnlijk liever horen dat ik u zou zeggen dat u allen goed bent, omdat u naar de geest luistert en uitverkoren bent boven alle andere ongelukkigen die nog onbewust in het kwade leven enzovoort. Maar ook dat is eenvoudigweg kolder. Wat de geest voor u betekent, maakt u zelf uit. Als die geest voor u iets goeds kan betekenen, ligt dit niet in de eerste plaats aan die geest of aan u, maar aan de mogelijkheden die u in die geest meent te erkennen voor uzelve. Kunt u dergelijke waarden niet in de geest erkennen, dan hoeft dit niet te worden gezien als de

schuld van de geest of van de mens in kwestie. Wij kunnen alleen constateren dat er in dergelijke gevallen geen contact mogelijk is.

Dit alles vloeit voort uit een ander besef omtrent het kwaad in de wereld. Maar het lijkt mij niet onredelijk, wanneer men bedenkt hoe de mensen bezig zijn vanaf het ogenblik dat zij de eerste gemeenschappen vormden, om de wereld van het kwaad te bevrijden - hetzelf ziende als objectieve waarde -, en nagaat hoe het op grond van hun objectivering van het kwaad en de strijd daartegen voor steeds meer mensen steeds beroerder is geworden op de wereld. Dit alleen reeds zou als reden kunnen dienen voor de stelling dat er geen kwaad in de wereld bestaat, maar dat de mens zich van zijn obsessie van een objectief kwaad dient te bevrijden, het kwaad niet meer ziende als deel van de buiten hem liggende werkelijkheid, doch als deel van eigen wezen. Dan zou de mens misschien eindelijk zover komen dat hij zich niet meer in de wereld ervaart als arbiter, als rechter, maar eerder als deel van een geheel, daarbij geen recht hebbende iets anders dan zichzelf in dit geheel te beoordelen.

Ik meen kortom dat de mensheid er beter aan zou doen eindelijk eens het scheppen van de astrale angstdromen te staken die voortdurend weer de wereld beïnvloeden. Missdien zouden wij in de geest de astrale schrikvormen moeten kunnen afbreken. Maar hoe zouden jullie daarin kunnen slagen, wanneer de mens ze voortdurend weer met alle macht opbouwt? De mens zou zijn aandacht voor alle onrecht in de wereld eens moeten laten rusten en eerst voor zich eens moeten proberen te leven, zoals dit volgens hem juist is. Wij zouden ons oordeel over goed en kwaad, niet alleen in religieuze, maar ook in maatschappelijke zin, moeten herleiden tot onze subjectieve beleving ervan, een subjectieve wet van goed en kwaad, zoals die in ons bestaat. En daaraan zou men zich moeten houden.

Zeker, daarmee vallen dromen weg van verlossing, uitverkiezingen en zelfs van blijvende welvaart. Maar daar staat dan een ding tegenover: een mens die zichzelf vindt, op aarde zowel als in de geest, vindt daardoor ook zijn plaats, zijn aandeel in de totaliteit. Hij erkent zijn verbondenheid met al het andere als bestaande, juist dankzij de verschillen die er zijn en niet ondanks de verschillen. En wanneer wij ooit God zullen kunnen benaderen, zo zal dit zeker niet gebeuren voor wij in staat zijn de denkbeelden van een voor ons objectief kwaad te verwerpen en daarvoor in de plaats komen tot een meer subjectieve erkenning van kwaad, waaraan wij ons persoonlijk misschien nog niet geheel kunnen ontworstelen, maar dat wij in en vanuit onszelf zo kunnen leren kennen en beheersen dat wij uiteindelijk het kwade geheel achter ons leren laten. Dan zullen de dingen gelijk blijven, maar ons besef ervan zal veranderd zijn en in dit besef zullen wij ook erkend hebben dat er geen kwaad is in de wereld dat er geen kwaad bestaat in Gods schepping, maar dat er slechts de angst voor en de illusie van het kwaad bestaat in onszelf. Indien u hierop commentaren hebt, ga uw gang.

Vraag: U verlegt het probleem naar het subjectieve, maar dan krijgen wij toch ook hier te maken met een normbepaling?

Antwoord: Elke normbepaling is in feite subjectief, tenzij wij het hebben over zuiver technische dingen als bijvoorbeeld maten en zelfs dezen berusten op het aannemen van afmetingen die niet in de natuur zo bestaan, maar die door de mens worden gesteld om een juiste vergelijking van in de natuur bestaande afmetingen en waarden mogelijk te maken. Zodra het gaat om moraal, ethiek en dergelijke is in feite elke norm subjectief, zelfs wanneer men een gemeenschappelijke formulering gebruikt. Het zou goed zijn, wanneer men dit laatste eindelijk eens ging beseffen: men gebruikt wel dezelfde woorden en uiterlijke maatstaven; bij eenieder echter is de werkelijke betekenis van de maatstaf een enigzins andere. Ik meen dat juist hierom ook een verlegging van de waarderingen en beoordelingen naar het subjectieve noodzakelijk is. Eerst door afstand te doen van de illusie dat er buiten het Ik blijvende en absolute maatstaven bestaan, zal men kunnen komen tot een werkelijke en onvervalste erkenning van de waarden die men in zich bergt.

Vraag: Wat betekent voor u dan bevrijding?

Antwoord: Hieronder zou ik willen verstaan: het vrijworden voor je zelf van de angst voor anderen en de behoefte jezelf aan anderen op te leggen. Ik ben persoonlijk van mening dat bevrijding zeker niet betekent: het veranderen van een niet aanvaard gezag in een aanvaard gezag, meestal door middel van geweld. En wel omdat het aanvaarde gezag zich dan de niet aanvaarde gezagswaarden van het vorige gezag, zozeer eigen pleegt te maken dat het verschil tussen beide gezagsvormen op de duur grotendeels theoretisch zal blijken te zijn. Men kan natuurlijk zeggen: bevrijding van jezelf of in harmonie komen van jezelf. Maar dit is in de eerste plaats subjectief. Gaan wij de uitdrukkingen in hun betekenis echter verder ontleden, dan blijkt dat men vaak hetzelfde bedoelt, maar het uitdrukt in een andere analogie. Hierdoor zou dan gelden: zolang wij niet begrijpen dat, ondanks het verschil in omschrijving of uitdrukking, wij in feite hetzelfde zoeken en uitdrukken in analoge waarden, zullen wij elkaar niet werkelijk kunnen begrijpen of verstaan. Wij gaan dan vechten over woorden in plaats van over de werkelijkheid die wij erkennen. En nu wil ik mijn onderwerp af gaan sluiten, indien u daartegen geen bezwaar hebt.

Het kwaad in de wereld is datgene wat wij tot kwaad maken. Alle besef van kwaad in de wereld en in de kosmos is dan onze persoonlijke benadering van de op zich neutrale waarden die in die kosmos bestaan. Wanneer wij de neutraliteit van het zijnde zover vervormen dat wij het geheel niet meer kunnen aanvaarden, verliezen wij onszelven. Laat ons daarom zoeken naar een zo groot mogelijke aanvaarding van een zo groot mogelijk deel van het geheel, opdat wij, zonder te spreken over kwaad of goed, in harmonie en eenheid met dit zo groot mogelijke deel, kunnen komen tot een persoonlijke beleving op grond van onze eigen maatstaven en basiswaarden met een zo volledig mogelijk begrip voor de grondwaarden en maatstaven van anderen. Laat ons hopen zo voor onszelf en anderen te komen tot een mate van onderling begrip, samenwerking en eenwording, waaruit wij misschien voor het eerst als mens of geest een vrijdom van angst kunnen vinden die ons tevens, naar ik meen, vrij zal maken van ons voortdurend gefascineerd zijn door de dingen waarvan wij veronderstellen dat zij kwaad zijn. En daarmee wil ik sluiten. Ik dank u voor uw aandacht.
Goedenavond.

BESCHOUWING OVER DE GEEST

Goedenavond, vrienden.

Het spijt mij voor u, maar ik moet hieraan nog een geestelijk onderwerp toevoegen. Als geest zou ik moeilijkheden kunnen ontwijken, door over geestelijke koetjes en kalfjes te praten, wanneer die beesten maar in de sferen aanwezig waren. Dit is echter niet het geval en bovendien wordt door de mensen bij een geestelijk onderwerp nu eenmaal verwacht dat je dieper op de dingen ingaat. Nu weet ik niet precies wat zij daarmee in werkelijkheid bedoelen. Maar ik heb wel een ding opgemerkt: als je wartaal uitslaat, zijn er altijd wel weer een paar mensen die na afloop zeggen: wat was dat diep.... Ik ben echter niet van plan vandaag zo diep te zinken, daar ik niet verzekerd ben bij Lloyds, zodat ik mij dit ook niet kan permitteren. Ik zou gewoonweg eens in willen gaan op de geest. Is er een geest, wat doet de geest, waarom doet de geest niet zo, en dergelijke problemen.

U gelooft allen in de geest. Ik zeg dat ik er een ben. Maar is er nu wel werkelijk een geest? Weet u wel dat nog nooit wetenschappelijk is bewezen dat er een geest bestaat? Nu is dat gebrek aan wetenschappelijk bewijs niet zo onbegrijpelijk: iemand die wetenschappelijke bewijzen zoekt, neemt zichzelf vaak te ernstig om de geest te krijgen. En wie de geest niet krijgt, raakt zelden werkelijk begeistert, kan daardoor weinig van de werkelijkheid van de geest begrijpen en zal, door gebrek aan begrip, maar moeilijk kunnen bewijzen dat er werkelijk een geest bestaat. Maar

als er dan een geest moet zijn, dan zou die geest zich kenbaar moeten kunnen maken aan de mensen, zo zal men redeneren. En wat zou die geest dan zo al op aarde moeten kunnen doen?

Nu is het gezellig: zo nu en dan eens een uurtje met jullie te kunnen spreken. Maar u begrijpt zelf toch wel dat dit nooit het hoofddoel van de geest kan zijn bij haar werken op aarde.

Tussen haakjes - en om u een inzicht te geven in de andere mogelijkheden die voor ons bestaan: Ik heb een mop meegemaakt!!! Ik ben, zoals u misschien al gehoord hebt, de laatste tijd weer wat op uw wereld aan het inspireren, inspreken en zo. Nu had ik enkele dagen geleden een dominee te pakken. Ik heb de goede man er toe gebracht enkele dingen te zeggen omtrent rechtgelovigheid dat de rechtgelovigen niet recht goed op de maag lag. Ik meen zelfs dat de goede man daardoor bijna in een scheve verhouding met zijn ouderlingen is gekomen. Maar voor mij was dit leuk. De man sprak namelijk tot zijn gelovigen over de wet. Nu zijn er groepen die dit graag doen, omdat zij menen dat zij op deze wijze kunnen aantonen hoeveel beter zij ondanks alles zijn dan hun concurrenten. Ik heb in die gedachtengangen ingehaakt en kon de goede man toen verleiden het volgende te zeggen: "zij die zich slechts houden aan het woord en aan de letter van de wet, zij houden zich aan den duivel..." Den duivel was misschien wel wat ouderwets, maar ik had het zo gauw niet in de gaten en de behoudende gemeente was er bovendien wel aan gewend. "Doch slechts zij die eerlijk en oprecht in zichzelf de goddelijke wet vervullen, hebben recht van spreken en kunnen zich christenen noemen ..." Dat was een schop tegen het zere been, waar de meesten van wakker schrokken. Nu kan ik wel begrijpen dat de ouderlingen over die zinsnede de p.... in hadden, want die voelden dit natuurlijk als een kritiek op hun persoonlijkheid.

Het leukste was nog dat achterin de kerk en eigenlijk wat eenzaam een tamelijk jonge dame zat met een tamelijk korte rok, kort en goed een tamelijk hippe en tamelijk christelijke tante die even vergat, waar zij was en volgens mij even aan het Leger des Heils dacht. Na de bewuste zinnen zei ze ten minste tamelijk luid: "Halleluja". U had de gezichten moeten zien. Vanaf dat ogenblik was ik mijn contact met dominee weer kwijt, want de goede man kreeg bijna de hik van de schrik. Maar leuk dat het was!!! Maar wanneer je die dame had verteld dat dit geen uitspraak van de dominee, maar van de geest was, zou zij er onmiddellijk niets meer van willen weten. En ook dominee zelf zou, naar ik meen, liever willen geloven dat het een storing was als gevolg van een aderverkalking, dan dat het inwerking uit de geest zou zijn. Nu is die aderverkalking niet zo onwaarschijnlijk, want het was wel een oude taaie die ik te pakken had. Dit toe te geven zou hem zwaar vallen, maar de geest heeft nu eenmaal geheel geen plaats in het schema van dingen die deze man kan aanvaarden.

Er zijn heel veel mensen die niets voelen voor de geest, zeker niet, wanneer die geest zich voortdurend bezig kan houden met aardse zaken. Vandaar dat de geest op aarde veelal zal werken op een wijze die allesbehalve spreekt tot de verbeelding en zeker maar zeer zelden spectaculair is. Er is een tijd geweest, waarin wij ontzettend onze best hebben gedaan om te bewijzen dat wij er waren. Wij hebben mensen laten zweven. Wij hebben op leitjes geschreven als antwoord op vragen en men kan je in dergelijke gevallen vaak heel gekke vragen stellen dat kan ik u wel verzekeren. Dat duurde, tot er een goochelaar was die ontdekte dat hij dit op een wat andere manier, ook kon doen. En toen was de aardigheid er weer af voor ons. Wij hebben ons zelfs regematig en in grote aantallen gematerialiseerd - tenminste de knapperen onder ons. Ik kwam niet in aanmerking, was trouwens nog te jong en te onervaren ook in die dagen. Kortom, wij hebben alles gedaan wat wij konden, om de mensen ons bestaan te bewijzen. En wat was het resultaat van al die moeite? Iedereen zei dat er ongetwijfeld wel iets was, maar dat was toch ongetwijfeld geen geest. De man die zweefde, deed dit ongetwijfeld door anderen te hypnotiseren, door een truc, door bepaalde krachten te gebruiken die hij persoonlijk bezat. Maar geen geesten. Dat kon eenvoudig niet. Wanneer wij iemand een visioen lieten zien, of inspireerde tot een opvallende verklaring, dan was dat misschien een resultaat van mesmerisme, er moest een wetenschappelijke verklaring voor zijn. Maar het werk van een geest? Kom nou. Ja, toen hebben wij er uiteindelijk langzaam genoeg van gekregen en ons afgevraagd waarom wij

eigenlijk wetenschappelijk erkend wilden worden. Wij zijn uiteindelijk geen menselijke vereniging die een koninklijke goedkeuring nodig heeft of zoïets.

Wij besloten liever de mensen te gaan helpen. Maar hoe kun je de mensen helpen? Voor een geest is dat werkelijk een lastige vraag. Als je de mensen helpt om, ondanks alles, het beste resultaat te bereiken, dan slaan zij zich slechts op de borst, roemen eigen handigheid en zijn onmiddellijk bereid nog ergere stommiteiten uit te halen, omdat zij aannemen dat zij het beter weten dan ieder ander, zodat alles wel weer goed zal gaan. Dat is dus onbegonnen werk.

Als je de mensen hindert, dan worden zij neerslachtig. Zij denken dan niet na over de fouten die zij zelf hebben gemaakt, maar alleen over de onrechtvaardigheid van de wereld die hen dit heeft aangedaan. Het enige wat je dus kunt doen, is in feite de mens een spiegel voor te houden. Zeker, ik probeer bij voorkeur een lachspiegel te zijn, zodat de mens zich ook nog amuseert. Want als je de mensen een gewone spiegel voorhoudt, willen zij vaak niet eens geloven dat het monster dat zij daarin zien zelfs maar wat op hen zou kunnen gelijken. Daarom zijn wij druk bezig allerhande mensen vergissingen te laten maken die er misschien toe bij kunnen dragen dat de andere mensen ontdekken dat degenen die zeggen zoveel te kunnen en te weten, eigenlijk lang niet zoveel weten en kunnen, als zij zeggen te weten en te kunnen. En als de anderen dat eenmaal weten, weten uiteindelijk ook degenen die nu menen zoveel te weten dat zij eigenlijk maar niets weten. Zij zullen dan voorzichtiger zijn tegenover anderen en misschien - je hoopt altijd weer ondanks alles - zelfs eerlijker tegenover zichzelf.

Wat natuurlijk niet wetenschappelijk aantoonbaar is, maar, naar ik meen, ondanks dit euvel, middels het gevoelsleven van de mensen wel tot stand kan worden gebracht. De vraag is nooit, of alles daarbij nu ook in pais en vree gaat, weet u, voor ons tenminste. Mensen zeggen wel eens tegen de geest: jullie kunnen zoveel. Waarom - en dan komt het hele verhaal - laten jullie dan schandaaltjes toe in het Centraal station in Amsterdam, waarom die dwaasheden als bezettingen van het Maagdenhuis, en universiteitsstakingen toe laten, waarom doen jullie niets aan oorlogen, waarom laten jullie toe dat de hippies zich zo misdragen, enzovoort enzovoort. Wat die goede mensen daarbij vergeten is wel dat, zo wij met al deze menselijke dingen rekening zouden moeten houden, ja, aan al dergelijke op zich zeker goedgevoelde mensen en zorgen tegemoet zouden moeten komen, op het ogenblik de opvolgers van Johann Strauss nog steeds walsmuziek zouden staan spelen voor de enkelen die een dergelijke gewaagde dans aandurfd. Want in feite verlangen dergelijke mensen niet van de geest dat zij hen zal helpen om meer mens te worden, maar alleen dat men hen zal helpen geestelijk rijp en machtig genoeg te worden om verder alles te kunnen houden zoals het is.

U lacht eens. Toch is het in wezen meestal juist, zoals ik zei. Daarom spelen wij vanuit de geest in deze dagen met de mensen het spel der vergissingen. Niet dat wij degenen zijn die er mee begonnen zijn, maar wanneer iemand op een belangrijke plaats nu eenmaal in het openbaar dronken wil worden, zo vinden wij het beter dat zo iemand dingen zegt die waar zijn, die hij werkelijk denkt en dat op een zo openbare plaats, dat eenieder kan weten wat er aan de hand is. Dan kunnen de eenvoudige burgers misschien ook beseffen hoeveel centen er politiek verdrinken en welke politieke verwickelingen dat oplevert, dan wanneer men de zaak geheim weet te houden. En als een generaal eerlijk agressief is, laat hem dan eens vergeten dat hij diplomatiek vredelievend moet klinken en zijn eerlijke mening spuien, bij voorkeur op een ogenblik dat eenieder kan beseffen wat er in zijn normale verklaringen vals klinkt. Wij proberen niet de mensen zonder meer van hun problemen te verlossen. Wanneer er een politicus weer eens een overwinning behaalt, laten wij, wanneer het even kan, zien hoe weinig die zege betekent en wat voor eigenaardige en zelfs gemene dingen de man moet uithalen om zelfs dat nog te bereiken. Misschien, zo hopen wij, worden de mensen hierdoor wat meer wakker en gaan zij eens over verschillende dingen nadenken.

Zoals wij gelovigen proberen te laten zien dat een gehuwde pastoor soms een beter mens kan zijn dan een celibataire bisschop. Wij willen aantonen dat dit niet altijd en zonder meer waar is, maar dat het waar kan zijn. Zoals wij elders weer proberen de mensen te laten beseffen dat de

mensen die zich voor de rechtvaardiging van hun daden beroepen op de heiligheid van de wet die Allah door Mohammed heeft gegeven, in feite tegen deze wet lijnrecht ingaan, zodra er voordeel mee te behalen valt. Kortom: het lijkt ons goed de medemensen te laten zien wat bepaalde op aarde belangrijke mensen eigenlijk zijn en willen. En daarmee zijn wij nu al enige tijd bezig.

Ik zelf tel in dit spel natuurlijk nog niet zo heel erg mee. Goed, ik heb nu een dominee te pakken gehad en kan een volgende keer misschien eens een majoor op hol laten slaan met een tank of zoiets. Dat lijkt mij ook wel leuk. Belangrijker dingen zal ik voorlopig nog wel niet te doen hebben op dit gebied. Maar voor mij zowel als voor degene die zich met op aarde belangrijker mensen bezighouden, geldt dat wij de mensen niet meer mogen schaden door ons ingrijpen, dan zij zichzelf of anderen ook zonder dit ingrijpen zouden schaden. Ik begrijp de rechtvaardigheid van deze regel en zal mij eraan houden. Maar ondanks dit kriebelt het mij soms in het totaal van mijn ectoplasma. Meer mensen dan u denkt hebben grote gevaarlijke fouten, maar zij zijn nog zo bang voor mogelijke gevolgen dat zij met de zaak ophouden, voor het kritiek wordt. Volgens mij zou een duidelijker worden van ook deze gedachten en eigenschappen de duidelijkheid in het menselijke leven aanmerkelijk kunnen vergroten.

Overigens is duidelijkheid een moeilijke zaak. Voor de geest is het uiteindelijk eenvoudig genoeg: je zegt wat je denkt en probeert dit dan zo te doen dat een ander het kan begrijpen. En verder basta. Maar voor mensen schijnt het veel moeilijker te zijn. Zakelijke duidelijkheid betekent heel vaak dat men je eerlijk vertelt dat er kleine lettertjes voorkomen in een contract, maar je niet vertelt wat erin staat, of waar de belangrijke punten staan. Politieke duidelijkheid betekent schijnbaar tegenwoordig dat je heel duidelijk zegt dat je niet wenst te zeggen, waarover het nu eigenlijk gaat. Religieuze duidelijkheid betekent schijnbaar dat je in de religie tegenwoordig over alles moogt spreken, behalve over de punten, waar het werkelijk op aan komt. De mensen verwachten van ons een soort duidelijkheid die met deze menselijke vormen verwant is. En daarom is het als geest toch nog wel moeilijk om zo duidelijk te zijn dat de mensen begrijpen dat je werkelijk bedoelt wat je zegt. Dus moet je maar proberen er iets van te maken. En al slaagt dat lang niet altijd, zoals je zou willen, toch moet ik eerlijk bekennen dat deze dominee zoveel jaren na mijn dood voor mij een even vreugdige beleving is en zal blijven als de kwestie met de huishoudster van de pastoor voor mijn niet betreurd heengaan van deze aarde. Niet iedereen zal deze referentie begrijpen, maar dat is ook niet nodig.

Ik zal dus maar proberen mijn denkbeelden in enkele punten weer te geven.

De geest wordt niet bepaald door de sfeer, waartoe zij behoort volgens het menselijke denken, maar slechts door het bewustzijn, waaruit zij geestelijke krachten en eventueel ook de mensheid weet te bereiken en er mede in contact kan blijven.

Het wezen van de geest is niet de mens te helpen beter te worden dan hij is, maar om de mens te laten zien hoe hij zelf beter kan worden.

De grootste moeilijkheid voor de geest is slechts zelden zich gehoor te verschaffen, maar veelal het overtuigen van de toehoorders omtrent de ernst van het gesprokene.

De werkelijke taak van de geest ten aanzien van uw wereld ligt voor het merendeel in het voorkomen van te grote rampen en gelijktijdig in het voorkomen dat de gevolgen van menselijke daden voor de bedrijven ervan wegvallen.

De geest zoekt in zich naar de goddelijke waarheid, maar kan deze in zich eerst werkelijk beleven, wanneer zij daaraan ook buiten zich uitdrukking zoekt te geven.

De intensiteit van ons leven en gevoelen wordt bepaald door de wijze, waarop wij het Hogere reeds beseffen en aanvoelen, terwijl wij gelijktijdig in het lagere met onze beste krachten en naar beste weten blijven werken.

Dat zijn in korte regels enkele punten die u misschien kunnen helpen ons te begrijpen en u iets omtrent ons wezen, leven en kunnen duidelijk maken. Want al zijn wij dan niet wetenschappelijk bewijsbaar, voor onszelf weten wij heus wel ongeveer waaraan wij toe zijn. Wij weten zelfs wat ons te doen kan staan. En als ik mij niet heel erg vergis, betekent dit in ieder geval dat wij het in de komende paar jaren hard te verantwoorden krijgen.

Een van onze grote problemen is bijvoorbeeld op het ogenblik uw welvaart. U weet wel wat die welvaart op het ogenblik is, nietwaar? Dat is een nieuwe naam voor devaluatie. Deze zogenaamd welvaart heeft velen van u op het denkbeeld gebracht dat je van de wereld steeds meer moogt vragen en daarvoor steeds minder voor hoeft terug te geven. Op zichzelf zou dit misschien nog tot de mogelijkheden behoren, wanneer er maar niet steeds meer mensen kwamen vragen, zodat er steeds meer moet worden genomen om tenminste nog de lastigsten iets te kunnen geven. Maar zelfs dan is er zoveel te kort dat degenen die willen nemen, zich genomen voelen. Wij moeten dus proberen de mensen uit het denkbeeld dat anderen het maar moeten doen, los te maken. Een moeilijkheid die ook op aarde ongetwijfeld reeds voor velen bestaat, maar die bij ons toch speciale moeilijkheden met zich kan brengen.

Wij hadden een tijdje geleden met drie man dienst, afhaaldienst, bij het sterfbed van een spiritist. De man ging over met een werkelijk heerlijke glimlach; - hij had mij kennelijk nog niet zien staan, maar alleen de twee anderen - dus wij dachten: wanneer die overkomt, is het een zachtgekookt eitje. Wanneer hij er eenmaal is hoeven wij alleen nog maar te zeggen: kom mee, jo, en ga aan het werk. Maar weet u hoe het ging? Jullie zijn er toch om mij af te halen, dacht hij. Nou, dan breng je mij maar, waar ik wezen moet, want mijn tijd van werken is voorbij. Ik heb toen maar gezegd: "man, wij zijn geen mensen van het liefdewerk 'oud papier' dat wij de rommel thuis af komen halen". Dat maakte hem nog nijdig ook. Hij sprak zelfs over spotgeesten en zo... Het is natuurlijk op de duur wel in orde gekomen, maar ondertussen was hij slechts een van de velen die op het ogenblik zelfs, wanneer zij redelijk geestelijk bewust zijn, toch de mening toegedaan blijken te zijn dat ook het geestelijke werk maar door anderen gedaan moet worden. Ik heb soms het gevoel dat velen het prettig zouden vinden wanneer wij potjes met instantbewustwording op de markt zouden kunnen brengen, liefst met een recept als: "Elke dag een lepeltje tot het gist en je weet waar je geestelijk aan toe bent. Vervangt elk persoonlijk streven".

Een dergelijk product is echter schijnbaar zelfs voor de hoogste geesten te moeilijk te vervaardigen. Het enige product van geestelijke oorsprong en waarde waar de mens voortdurend beschikking over heeft, is dan ook iets wat wij goddelijke liefde noemen. Maar hiervan wordt door de mensen maar zelden iets gebruikt. Mogelijk omdat zij het iets te flauw van smaak vinden. Wat ik mij overigens wel voor kan stellen met al die gepeperde voorstellingen omtrent de liefde van tegenwoordig. Neen. Je kunt de mens maar heel weinig geven van hetgeen hij van je vraagt wanneer je geest bent. En dat vind ik toch wel jammer. Misschien zouden wij de mens dan zover kunnen krijgen dat hij onze meer belangrijke zaken ook zou willen aanvaarden. Want ik meen dat wij uit de geest de mens heel wat belangrijke dingen zouden kunnen leren en geven wanneer hij ons de kans maar gaf.

Maar wij worden uiteindelijk in hetgeen wij doen, kunnen, en zeggen te kunnen, mede bepaald door de mensen die naar ons luisteren. Want de mensen die naar ons luisteren, de mensen, waarmee wij harmonisch kunnen zijn, bepalen uiteindelijk wat wij op aarde meer kenbaar tot stand kunnen brengen, omdat dit nu eenmaal mede afhangt van de harmonie die je met de mensen kunt bereiken. Tja, daar zeg ik me wat. Ik vraag mij af hoe ik dan met die dominee in harmonie kon komen.... Dat moet toch wel een betere peer geweest zijn, dan je zo op de kansel zou zeggen. De grote moeilijkheid bij het verwezenlijken van veel van onze plannen en

denkbeelden is steeds weer dat wij in onze mogelijkheden worden bepaald door de harmonieën die wij kunnen bereiken. Wij kiezen deze harmonieën voor een groot gedeelte zelf. Wij bepalen, door onze eigen wijze van denken, op aarde en in de geest, met wie wij een zekere verwantschap kunnen bereiken. En pas wanneer die verwantschap bestaat, kunnen wij invloed uitoefenen, kunnen wij begrijpen en misschien helpen.

Er is op aarde op het ogenblik enorm veel, waarbij hulp uit de geest hard nodig zou zijn. Maar het is zo moeilijk om te begrijpen hoe dit voor mensen eigenlijk in elkaar schijnt te zitten. Denk nu niet dat ik als ouderwetse geest omval van de nieuwheden van uw tijd. Ik kijk niet op van doorkijkjurken, want ik wist immers dat jullie al lang broodjes verpakken in doorzichtig plastic, zoals vele andere consumptiegoederen. Zoals ik heus niet achterover zal vallen van vele kreten van revolutionaire aard, want om eerlijk te zijn, veel van de meer progressieve mensen van deze tijd doen niet veel anders dan dingen behalen die voor 1792 al werden gezegd. Die mensen zijn zo ver voor op de anderen dat zij al bijna weer antiek zijn. Neen. Het overdondert mij heus niet. Maar ergens kan ik er toch niet helemaal bij.

Ik hoor mensen over Gods liefde spreken en in dezelfde zin andere mensen veroordelen en afkraken. Ik hoor mensen spreken over Jezus als de Verlosser en in zijn naam zich gelijktijdig tot beulen van de menselijkheid maken. Ik hoor mensen spreken over sociale noodzaken, maar wat zij ook doen, het is allesbehalve sociaal of noodzakelijk. Ik kan begrijpen dat jullie in den Haag van het Nerviplan nerveus begint te worden. Maar ik kan niet begrijpen hoe iemand het in zijn hoofd kan halen te dromen van grote luxekantoren, waarvoor misschien niet eens andere huurders dan het rijk gevonden kunnen worden, terwijl vele mensen nog steeds geen huizen hebben. Ik kan er ergens niet geheel bij, wanneer ik dergelijke dingen zie. Dan zou ik de mensen willen beïnvloeden, en zeggen: "kijk, zo kun je het probleem ook benaderen". Maar ik krijg eenvoudig geen contact. En daar zit je dan met je goede voornemens. Maar ja, de een of andere dag krijg ik wel weer een wethouder of zoiets te pakken, zelfs in Den Haag. Misschien kun je dan laten zien hoeveel dwaasheden er zijn. Maar wat haalt dat uiteindelijk nog uit? Wij kunnen de mensen een spiegel voorhouden. Maar dat is alles. Wij kunnen ze er niet eens toe brengen hun haren te kammen, wanneer zij toch kunnen zien dat die in de war zitten. Wanneer de mensen zien dat het verkeerd gaat en zij willen er niets aan doen wat kun je als geest dan nog verder doen? Wanneer mensen gevoelen dat zij geestelijk in een slop zitten en zij vertikken het te veranderen in denken, gevoelen, gedrag en geloof wat kun je dan nog voor ze doen?

Daarom ben ik maar blij dat er nog een Witte Broederschap is. Goed, voor mij is dit misschien vaak zoiets als voor het kleine jongentje "mijn grote broer die al pruijt". Kortom een kracht die groter, wijzer is dan ik ben en meer harmonieën kan beheersen dan ik bereiken kan. Maar ik zou het zo graag ook zelf doen. Wat dat betreft ben ik waarschijnlijk nogal modern, want ik zou vaak een geestelijke "doe het zelve" willen zijn. Maar ik moet steeds weer ontdekken dat ik voor mijn plannen niet de nodige kundigheden en vaak ook niet het noodzakelijke materiaal heb. En dat zijn voor mij zere punten. U zult, ook in uw eigen leven vaak het gevoel hebben dat u tekortschiet, zonder te weten wat u eraan kunt doen. Ook ik worstel vaak met een dergelijk probleem. Alleen niet zo dramatisch als u het vaak neemt. Ik lach er wel wat om. Ik wil niet zeggen dat ik mij soms een bult lach over mijn eigen worstelingen, want die dingen zijn mij sinds mijn laatste incarnatie minder sympathiek. Maar ik kan in ieder geval over mijzelf en mijn pretenties wel lachen. Maar de machteloosheid blijft vaak. Ik weet waar dat bij mij vandaan komt. Ik weet natuurlijk niet, of u dit voor uzelf ook weet, maar bij mij ontstaat het, doordat ik vaak anders wil zijn dan ik ben en meer wil betekenen dan ik betekenen kan. Het komt erop neer dat ik een dergelijk gevoel elke keer krijg, wanneer ik mijn pretenties in de plaats stel van mijn werkelijke mogelijkheden. En zodra ik dat weer besef, lach ik eens wat om mijzelf en kom terug met de volgende clownerie.

Voor u lijkt mij de zaak ongeveer hetzelfde te liggen: geestelijke bewustwording, geestelijk bereiken, je diepe innerlijk doorvorsen en wat voor mooie woorden er nog meer voor bestaan, komt uiteindelijk altijd weer neer op hetzelfde: niet leven naar je pretenties, maar naar je

mogelijkheden. En dat, vrienden, is misschien wel een wat vreemde conclusie voor iemand die wil spreken over de geest. Maar het lijkt mij de enig juiste conclusie voor mens en geest te zijn in dit verband. Wij kunnen meer worden, dan wij nu zijn, wanneer wij bereid zijn eerst eens bewust te leven wat wij nu zijn. Wij kunnen oneindigheden leren begrijpen, als wij eerst eens bereid zijn ons eigen onbegrip op dit ogenblik toe te geven. Wij kunnen een paradijs op aarde maken, wanneer wij eerst eens beginnen toe te geven dat wij werkelijk en geheel in de rommel zitten. Wij kunnen van alles, maar wij zullen eerst de werkelijkheid toe moeten geven. Ik meen dat hier de grote moeilijkheid zit: de meesten van ons zijn immers niet bereid toe te geven, waar zij falen. En vooral het waarom van het falen geven wij niet graag toe, want de meesten van ons zijn niet te graag bereid eens te te geven wat zij werkelijk zijn en wat zij werkelijk kunnen.

Daarom zou ik mijn gehele betoog over de geest enzovoort kort willen samenvatten in deze ene zin:

Durf te zijn wat je bent, durf te leven volgens de mogelijkheden die je werkelijk hebt en te werken met hetgeen je nu beheersen kunt, opdat je eens meer zult mogen begrijpen, dan nu het geval is. Al is mijn onderwerp hiermede afgedaan, ik mag nog verder wat tijd vullen? Ja? Ik doe het graag, want voor mij is dit zoiets als een speelkwartiertje. Laten wij nog maar eens iets proberen met definities.

Spelen: Met zoveel vreugde werken dat je niet meer weet dat je arbeid verricht.

Doorkijkjurk: Een doorzichtige verpakking voor producten die helaas soms reeds verlept zijn.

Scheidsrechter: De man die de wijsheid in pacht heeft en al fluitende daardoor de toorn van alle partijen op zich pleegt te laden.

Bevrijding: Een feest waarvan de herdenking kennelijk net zoveel moet kosten als een kleine invasie.

Werken: Je bezighouden met noodzakelijke zaken, waarin je gemeenlijk zo weinig lust hebt dat je het ervaart als een last.

Bosgeest: Een voorstelling die de wereld zich heeft gemaakt van de krachten der natuur, waarbij de geest op bokspoten fluitend rond pleegt te lopen. De bokspoten zijn tegenwoordig vervangen door suède schoenen, maar verder kun je een soortgelijke mentaliteit nog zien bij mensen die op alle hoeken in een grote stand plegen te staan.

Demonstreren: met veel leuzen en woorden duidelijk maken dat je het niet eens bent met iets, waaraan je, wanneer je niet zoveel tijd met demonstreren zou verdoen, misschien zelf iets aan zou kunnen doen.

Commune: Een gemeenschap die bereid is om alles samen te delen. Vooral tegen dit "alles" protesteert de gezeten burgerij vaak, omdat zij meent dat communaal belang betekent: iedereen werken voor de belastingen en verder de handen thuishouden.

Trostoto: Een gokspelletje dat mij doet denken aan een valse roulette.

De gemeenschap: de totaliteit van individuen die gezamenlijk veel tot stand zouden kunnen brengen wanneer zij samen zouden willen werken, in plaats van elkander te willen domineren.

Henri: een schuilnaam voor iemand die wel eens een spotgeest genoemd wordt, zonder dat hij zichzelf als zodanig ervaart.

De Kleine Zielen: Een romance over het oude Den Haag die aantoonst hoe weinig er in deze stad veranderd is.

Lachwekkend: Dit is eenieder die een ander de illusie geeft dat hij verstandiger, beter, of gelukkiger is. Want drie vierde van de lach wordt geboren uit leedvermaak, de rest uit onbesef voor de werkelijke toestand.

Een weet u wat een lach is? Een geluid dat ook een hyena voortbrengt, met dit verschil dat de mens dit bewust op sociaal daarbij passende ogenblikken tot stand weet te brengen.

Songfestival: Een reeks personen die om de beurt liedjes zingen, zodat een jury er de slechtste uit kan kiezen.

Zwendel: Wat moet ik daarvoor zeggen? Songfestival of trostoto misschien? Laten wij het zo zeggen: zwendel is het verkopen van illusies die de mensen gaarne tegen hoge prijs willen verwerven, tot zij ontdekken dat een werkelijke ondergrond ontbreekt. Er is dus veel meer zwendel dan u misschien dacht, maar het grootste deel is wettelijk toegestaan.

Woningnood: Het onvermogen van de gemeenschap om te begrijpen dat elk lid van die gemeenschap gelijkelijk recht heeft op een mogelijkheid zich van anderen af te zonderen en zo in vrede te leven.

Hoge nood: Een uitdrukking die gemeenlijk valt onder het hoofd waterstaat. Ik hoop dan ook dat dit niet betrekking heeft op iemand die ter zitting aanwezig is.

Dolle Mina: Naam voor een actie van vrouwelijke wezens die zich zodanig mannelijk willen gedragen dat zij daarvoor hun vrouwelijk voorrechten prijs schijnen te willen geven, ofschoon dit in de praktijk wel hard bij ze pleegt aan te komen.

Ten slotte zijn wij dan hiermede ongeveer aan het einde van onze bijeenkomst. Tussen haakjes: de vasten is voor de katholieken uitgebroken en voor alle anderen geldt in deze dagen: denk aan je lijn. Ik meen dat in de komende dagen de mens die zich enigszins weet te beheersen en te beperken, grote en vaak langdurig goede resultaten voor zich en anderen zal kunnen bereiken. Zelfbeheersing is ook in de komende tijd een goed middel tot zelferkenning en inzicht, buiten de andere resultaten.

Ik wens u toe dat u zoveel beheersing over uzelf zult bezitten en zoveel inzicht in de mogelijkheden van uw wereld dat u het goede van de komende tijd voor uzelf ten volle zult kunnen uitbuiten.

Goedenavond.
d.d. 13 februari 1970

